

Ministerstvo vnitra - generální ředitelství Hasičského záchranného sboru České republiky		
Bojový řád jednotek požární ochrany - taktické postupy zásahu		
<i>Název:</i>	Metodický list číslo	10 S
Jednání s osobou se sebevražednými úmysly	<i>Vydáno dne: 4. prosince 2006</i>	<i>Stran: 3</i>

I.

Charakteristika

- 1) Tento list je určen pro zasahující osoby, které nejsou odborně proškoleny pro jednání s osobou se sebevražednými úmysly (suicidiální intervence).
- 2) Osoba se sebevražednými úmysly je osoba, která demonstruje úmysl spáchat sebevraždu způsobem, kdy¹:
 - a) při pokusu o sebevraždu nebo jejím dokonání dojde ke zranění nebo usmrcení této osoby; možnost, že vznikne újma na životě, zdraví nebo majetku jiným nezúčastněným osobám, lze s velkou pravděpodobností vyloučit,
 - b) při pokusu o sebevraždu nebo jejím dokonání hrozí reálná možnost, že vznikne újma na životě, zdraví nebo majetku i jiným nezúčastněným osobám
 - i) a to způsobem provedení pokusu o sebevraždu, zejména zvolením místa pokusu (např. skok z výškové budovy nebo mostu), použitím věci nebo zařízení (např. zdrojů energie – plynu, elektřiny, hořlavé nebo nebezpečné chemické látky anebo použitím vozidla řízeného touto osobou jako překážky, např. v kolejové dopravě),
 - ii) tím, že tato osoba disponuje nebo hrozí použitím věci nebo zařízení (např. střelnou zbraní, pyrotechnickým materiálem) a současně otevřeně oznamuje svůj úmysl spáchat tak zvanou rozšířenou sebevraždu. Rozšířenou sebevraždou se rozumí takové jednání osoby se sebevražednými úmysly, které současně s provedením pokusu o vlastní usmrcení plánovaně usiluje o usmrcení nebo zranění dalších osob.

II.

Úkoly a postup činnosti

- 3) Cílem zásahu složek IZS je odvrácení nebo omezení bezprostředního působení rizik vzniklých činností osoby demonstrující úmysl spáchat sebevraždu, zejména ve vztahu k ohrožení života, zdraví nebo majetku a vedoucí k přerušení jejich příčiny².
- 4) Do převzetí řízení zásahu společného zásahu složek IZS Policií ČR nebo ZZS, velitel jednotky PO s právem přednostního velení (dále jen „velitel jednotek PO“) zajistí³:

¹ Katalogový soubor typové činnosti STČ-02/IZS – Demonstrování úmyslu sebevraždy – Společný list složek IZS, odst. 1.

² Katalogový soubor typové činnosti STČ-02/IZS – Demonstrování úmyslu sebevraždy – Společný list složek IZS, odst. 2.

- a) uzavření místa zásahu a pokusí se od přítomných osob zjistit předchozí chování osoby, která hodlá spáchat sebevraždu,
 - b) stanovit nebezpečnou zónu z hlediska ohrožení vyplývající ze způsobu sebevražedného úmyslu (předpokládané místo dopadu apod.), sledování jednání osoby s ohledem na bezpečnost zasahujících,
 - c) navázání kontaktu s osobou se sebevražednými úmysly a zahájení zklidňující komunikace s touto osobou lze také povolat i psychologa HZS kraje nebo příslušníka s kurzem posttraumatické intervenční péče (PIP),
 - d) bezpečný přístup lékaře k osobě se sebevražednými úmysly, pokud je přítomen na místě a je patrné, že naváže dialog vhodněji,
 - e) přípravu na záchranné práce během dialogu s osobou a mimo její dohled, pokud např. instalujeme matraci v předpokládaném místě dopadu osoby, odhadnout vhodný okamžik,
 - f) předání osoby se sebevražedným úmyslem ZZS nebo Policii ČR, pokud osoba upustí od sebevražedného úmyslu nebo se podaří jí v provedení pokusu o sebevraždu zabránit,
 - g) provedení záchranných prací (např. rychlé uhašení, vytažení z vody apod.) pokud osoba uskuteční sebevražedný pokus nebo se jí pokus o sebevraždu nepodaří a předání osoby ZZS.
- 5) Pokud osoba dokoná rozšířenou sebevraždu a je nutno provádět výhradně záchranné a likvidační práce velitel jednotky PO se stává velitelem zásahu ³.
- 6) Pokud je sebevražda dokonána, zváží velitel jednotek PO potřebnost posttraumatické intervenční péče zasahujícím příslušníkům, vzhledem k traumatizujícím událostem ³.

Zásady jednání s osobou se sebevražednými úmysly ⁴

- 7) Způsob jednání:
- a) klidným hlasem zřetelně, pomalu a jednoduše oslovte osobu a zeptejte se na její úmysly,
 - b) nechejte osobu hovořit, o čem chce. O ničem ji nepřesvědčujte. Mluvte co nejméně. Důležité je naslouchat. Jednání by situaci nemělo zhoršovat,
 - c) řiďte se svými pocity a rozumem. Získávejte čas do příjezdu policejního vyjednavče.
- 8) Taktické zásady při jednání:
- a) nepřibližujte se k ozbrojené osobě,
 - b) myslete na svoji bezpečnost a jištění. Nesnažte se za každou cenu chytat osobu nad volnou hloubkou proti její vůli a bez vlastního zajištění,
 - c) vyjednávání lze postupně, s ohledem na situaci, doplnit opatřením k překažení sebevražedného úmyslu, např. zajištěním osoby proti pádu, instalací matrace na předpokládané dopadové ploše apod.

³ Katalogový soubor typové činnosti STČ-02/IZS – Demonstrování úmyslu sebevraždy – List jednotek požární ochrany, Úkoly a činnost sil a prostředků jednotek požární ochrany.

⁴ Katalogový soubor typové činnosti STČ-02/IZS – Demonstrování úmyslu sebevraždy – Příloha k listu velitele zásahu – zásady jednání s osobou.

9) Zásady pro jednání⁵:

- a) požádat o eliminování okamžitého rizika (odstranit „sebevražedný prostředek“ z dosahu osoby v krizi),
- b) pokud si nejste jisti, zda jde o sebevražedné jednání, zeptejte se: „Chcete spáchat sebevraždu?“ (je to nesnadná otázka, ale otevírá prostor pro navázání kontaktu a zpřehlednění situace),
- c) jakmile se připustí sebevražedný úmysl, žádejte, aby o těchto myšlenkách a pocitech hovořil (neváhejte se zeptat, jaký má plán – jak se chce zabít a proč),
- d) odrazujte od další konzumace alkoholu nebo drog, cigareta je možná,
- e) hovořte pomalu, zřetelně, jednoduchým jazykem, používejte otevřené otázky a pokud osoba se sebevražednými úmysly nereaguje, svá sdělení opakujte,
- f) zaměřte se na příčinu sebevražedných pocitů a situaci, která je navodila (např. „Řekněte mi, co se stalo, že ...“),
- g) zarámujte věci perspektivně, např. „Co by Vám pomohlo?“, ale vyhněte se frázím typu „Chápu, co asi zažíváte“,
- h) projevit osobní zaujetí a porozumění, že v dané chvíli osoba se sebevražednými úmysly nenalézá jiné východisko,
- i) probrat další alternativy řešení, které osoba dosud vyzkoušela, a nabízet další („Co by se stalo, kdybyste ...“, „Vím, že se teď asi trápíte, a možná si ještě neuvědomujete, že něco ve vás stále hledá nějakou naději.“, „To všechno se může změnit, uvidíme, jestli na něco nepříjdeme.“),
- j) když něco požadujeme, trvejte na svém, avšak nezastrašujte, nepřete se – dovolte jí se na nás naštvat,
- k) bedlivě vnímejte narážky nebo věty naznačující spáchání sebevraždy,
- l) otevřeně mluvte o smrti jako o konečném řešení, zdůrazňujte, že sebevražda je jen jednou z mnoha alternativ,
- m) nepřístupujte na „poslední přání“,
- n) nabízejte ujištění, nikoliv však falešné ujišťování,
- o) pátrejte po tom, co má pro sebevraha stále nějaký význam, a mějte ho k tomu, aby sdělil, co ji zatím „drží nad vodou“,
- p) po tom, co mu umožníte mluvit o tom, co ho trápí, mějte ho k tomu, aby realisticky plánoval, co dál,
- q) hrajte o čas. Pokud bude sebevrah ochoten o své bezvýchodné situaci hovořit, dochází k rozšíření tzv. „tunelového vidění“, na jehož konci je smrt. Hovor by měl směřovat ke společnému hledání alternativního řešení jeho nastalé situace,
- r) počítejte s tím, že se změnami psychických stavů osoby se sebevražednými úmysly mohou přicházet i rychle se střídající změny psychiky vlastní (nasazení, soucit, vztek, obavy apod.). Uvědomováním si jejich existence je dostáváme pod kontrolu vůlí a rozumu.

10) Pokud se záchranná akce nezdaří, je dobré si uvědomit, že šlo o svobodnou vůli člověka a vy jste pro záchranu udělali, co jste mohli. Nenechte, aby vás ovládly pocity viny.

⁵ Metodika vyjednávání v krizových situacích, Standardní postupy a techniky, Útvar rychlého nasazení Policie ČR, Praha 1999.